An tSraith Shóisearach do Mhúinteoirí

Junior CYCLE for teachers

Stair

Cnuaslá Seachadta 2018/19

AN ROINN OIDEACHAIS AGUS SCILEANNA

DEPARTMENT OF EDUCATION AND SKILLS

cc BY NC

Ionad Oideachais Mhuineacháin

An Clár Ábhar:

Machnamh 3,2,1	3
Torthaí Foghlama Stair na Sraithe Sóisearaí	4
Sainmhíniú ar na Briathra Gnímh	5
Gluais na Eochairfhocal agus na nAcrainmneacha	6
MRB 1 a Fhiosrú: *An t-Am atá Thart i M'Áit*	*8*
MRB 2 a Fhiosrú: *Saol i dTréimhse Ama*	*9*
Machnamh ar Thionchar na MRBanna ar Chleachtas sa Seomra Ranga	10
Pleanáil Chomhoibríoch – Aonad Foghlama ar Nádúr na Staire	10
An cur chuige Breathnaigh-Anailísigh-Léirmhínigh i leith obair a dhéanamh le foinsí	11
Machnamh ar Cheistiú	11
Úsáidí Féideartha a bhaineann le Ceisteanna a Chur i Seomra Ranga Staire na Sraithe Sóisearaí	12
Ceisteanna Éifeachtacha a Chur	13
Machnamh a dhéanamh ar Chleachtas Reatha sa Seomra Ranga: Loga Breacadh Dúbailte	14
An Próiseas Rannpháirtíochta le MRB 1: *An t-Am atá Thart i M'Áit*	*15*
MRB 1: *An t-Am atá Thart i M'Áit* - Fiosracht a Spreagadh agus a Roinnt	16
Machnamh ar Thábhacht Stairiúil	17
Sreabhchairt Ceisteanna ar Bhonn Fiosraithe a chruthú	18
Stáisiún fionnachtana 1: An Diaspóra Éireannach	19
Stáisiún fionnachtana 2: Léirithe an Ocrais Mhóir	20
Stáisiún fionnachtana 3: Foinsí Nua Fianaise faoin Ocras Mór	21
Obair Gharbh Fionnachtana agus Nótaí	22
MRB 1: An Próiseas ml *An tAm atá Thart i M'Áit*	23
An Próiseas Rannpháirtíochta le MRB 2: *Saol i dTréimhse Ama*	*24*
Pearsa a Mheas atá Inspéise ó thaobh na Staire	25
Na Gnéithe Cáilíochta: MRB 1 - *An tAm atá Thart i M'Áit*	*26*
Na Gnéithe Cáilíochta :MRB 2 – *Saol i dTréimhse Ama*	*27*
Pleanáil Roinne	28
Ag Breathnú ar an Scoil Againn Réimse 4	29
Treoracha maidir le hAiseolas	30

Machnamh 3,2,1

3	Trí rud atá ar eolas againn faoi Stair na Sraithe Sóisearaí
2	Dhá rud a bhfuil tuilleadh cabhrach de dhíth orainn maidir le Stair na Sraithe Sóisearaí
1	Rud amháin a bhfuil ag éirí go geal leis i seomraí ranga Staire na Sraithe Sóisearaí

Machnamh

Snáithe 2: Stair na hÉireann

Ba chóir go mbeadh sé ar chumas an scoláire:

Príomhathruithe a aithint

2.1 an chaoi a raibh tionchar ag patrún lonnaíochta agus plandála ar fhéiniúlacht oileán na hÉireann, ag tagairt do shampla amháin de phatrún lonnaíochta, forbairt cathracha, mar shampla agus plandáil amháin, a aithint

2.2 iniúchadh a dhéanamh ar ról agus ar thábhacht bheirt cheannairí a bhí páirteach i dtraidisiún parlaiminteach pholaitíocht na hÉireann

2.3 fiosrú a dhéanamh ar an gcaoi a raibh tionchar ag an traidisiún fórsa fisiciúla ar pholaitíocht na hÉireann, agus béim ar leith ar réabhlóid a tharla roimh an bhfichiú haois

2.4 fiosrú a dhéanamh ar theacht chun cinn agus ar thionchar an náisiúnachais agus an Aontachais in Éirinn, lena n-áirítear príomheachtraí idir 1911 agus 1923

2.5 cúísí, cúrsa agus iarmhairtí na dTrioblóidí i dTuaisceart Éireann a aithint mar aon leis an tionchar a bhí acu ar chaidreamh ThuaidhTheas agus Angla-Éireannach

Daoine, cultúr agus smaointe a fhiosrú

2.6 tábhacht stairiúil na Críostaíochta ar oileán na hÉireann a phlé, lena n-áirítear an tionchar a bhí aici ar chultúr agus ar shochaí na Luathré Críostaí

2.7 iniúchadh a dhéanamh ar chúísí, cúrsa agus iarmhairtí an Ghorta, go náisiúnta agus go hidirnáisiúnta, agus fiosrú a dhéanamh ar thábhacht an Diaspóra Éireannaigh

2.8 cur síos a dhéanamh ar thionchar an chogaidh ar shaol mhuintir na hÉireann, ag tagairt don Chéad Chogadh Domhanda nó don Dara Cogadh Domhanda

2.9 an t-athrú atá tagtha ar thaithí na mban i sochaí na hÉireann san fhichiú haois a mhíniú 2.10 míniú a thabhairt ar an gcaoi a raibh tionchar ag gluaiseacht spóirt, chultúrtha nó shóisialta amháin ar shaol na hÉireann

Smaointeoireacht stairiúil a chur i bhfeidhm

2.11 naisc a dhéanamh idir stair phearsanta, áitiúil nó mhuintire agus pearsana, saincheisteanna gus eachtraí náisiúnta agus/nó idirnáisiúnta

2.12 an tuairim gurbh deich mbliana thábhachtach ar oileán na hÉireann a bhí sna 1960idí a phlé, ag tagairt do phearsa, saincheisteanna agus eachtraí ábhartha

2.13 anailís a dhéanamh ar theacht chun cinn agus ar fhorbairt nasc na hÉireann leis an Eoraip

Snáithe 1: Nádúr na Staire

Ba chóir go mbeadh sé ar chumas an scoláire:

Comhfhiosacht faoin stair a fhorbairt

1.1 ionbhá stairiúil a chothú trí fhéachaint ar dhaoine, ar shaincheisteanna agus ar eachtraí ar thángthas trasna orthu ina staidéar ar an am atá thart i gcomhthéacs na tréimhse sin sa stair

1.2 machnamh a dhéanamh ar shaincheisteanna móra conspóideacha sa stair ó níos mó ná peirspictíocht amháin agus plé a dhéanamh ar chúisí stairiúla na n-ábhar conspóideach sa domhan nua-aimseartha

1.3 suntas a thabhairt ar a stair chultúrtha trí shuíomhanna agus foirgnimh stairiúla a aithint agus plé a dhéanamh ar an bhfáth a ndéantar comóradh ar phearsana, eachtraí agus saincheisteanna stairiúla

1.4 tuiscint a léiriú ar choincheapa stairiúla ar nós foinse agus fianaise; fíoras agus tuairimíocht; claontacht agus oibiachtúlacht; cúis agus iarmhairt; athrú agus leanúnachas; am agus spás

Obair le fianaise

1.5 fiosrú a dhéanamh ar phost an staraí, lena n-áirítear an chaoi a n-aimsíonn sé/sí fianaise agus a úsáideann sé/sí fianaise chun breithiúnais stairiúla a dhéanamh a d'fhéadfaí a athrú de réir mar a thiocfadh fianaise nua chun cinn

1.6 tairbhe agus teorainneacha na gcineálacha difriúla bunfhoinsí agus foinsí tánaisteacha stairiúla a phlé, cosúil le fianaise i bhfoirm scríbhinn, fianaise físe, cluasfhianaise, fianaise ó bhéal agus fianaise thadhlach; tuiscint a bheith aige ar thábhacht na seandálaíochta agus na teicneolaíochta nua ar fiosrú stairiúil 1.7 breithiúnais stairiúla a dhéanamh bunaithe ar fhianaise faoi phearsa, saincheisteanna agus eachtraí san am atá thart, ag léiriú feasachta maidir le tábhacht stairiúil

1.8 tuairisc a dhéanamh ar stór fianaise stairiúil cosúil le músaem, leabharlann, ionad oidhreachta, cartlann nó taispeántas digiteach nó cartlann nó taispeántas eile

'An mórphictiúr' a fháil

1.9 tuiscint ar thábhacht stair na hÉireann agus na hEorpa agus an domhain mhóir thar ghnéithe éagsúla, lena n-áirítear gnéithe polaitiúla, sóisialta, eacnamaíocha, creidimh, cultúrtha agus eolaíochta a léiriú

1.10 tuiscint chróineolaíoch a léiriú trí línte ama a chruthú agus a choinneáil de na pearsana, saincheisteanna agus eachtraí ionas gur féidir iad a aimsiú de réir mar a tháinig siad chun cinn sna tréimhsí staire áirithe.

1.11 naisc a tharraingt agus comparáidí a dhéanamh idir daoine, saincheisteanna agus eachtraí in áiteanna éagsúla agus i dtréimhsí staire áirithe

Snáithe 3: Stair na hEorpa agus An Domhan Mór Ba

chóir go mbeadh sé ar chumas an scoláire:

Príomhathruithe a aithint

3.1 imscrúdú a dhéanamh ar shaol daoine i saoránacht ársa nó mheánaoiseach dá rogha féin agus míniú a thabhairt ar an gcaoi ar rannchuidigh gníomhartha agus/nó éachtaí na saoránachta sin le stair na hEorpa agus/nó an domhan mór

3.2 tionchar gabhála agus coilínithe ar dhaoine a mheas ina ndéantar tagairt do thaiscéalaíocht na Portaingéile agus na Spáinne

3.3 an chúis, an cúrsa agus iarmhairtí réabhlóide amháin roimh an bhfichiú haois san Eoraip agus/nó sa domhan mór a scrúdú

3.4 plé a dhéanamh ar phríomhchúisí agus ar chúrsa an Chéad Chogaidh Dhomhanda nó an Dara Cogadh Domhanda agus an tionchar láithreach agus fadtéarmach a bhí ag cogadh ar dhaoine agus ar thíortha

3.5 tábhacht an Chogaidh Fhuair i gcaidreamh idirnáisiúnta san fhichiú haois a aithint

Daoine, cultúr agus smaointe a fhiosrú

3.6 fiosrú a dhéanamh ar bheatha agus ar bhás sna meánaoiseanna

3.7 suntas a thabhairt ar na hathruithe a tharla i réimse na n-ealaíon agus na heolaíochta, agus béim ar leith ar thábhacht na hAthbheochana

3.8 machnamh a dhéanamh ar thábhacht an reiligiúin, agus béim ar leith ar an Reifirméisean agus gníomhartha leasaitheora amháin

3.9 saol i dtír fhaisisteach amháin agus i dtír chumannach amháin san fhichiú haois a scrúdú

3.10 tábhacht an chinedhíothaithe a fhiosrú, lena n-áirítear cúiseanna, cúrsa agus iarmhairtí an Uileloiscthe

Smaointeoireacht stairiúil a chur i bhfeidhm

3.11 a mhéid is a chuidíonn forbairtí agus nuálaíochtaí teicneolaíochta le hathrú stairiúil a fhiosrú

3.12 machnamh a dhéanamh ar ról eagraíocht idirnáisiúnta, cosúil leis an Aontas Eorpach nó na Náisiúin Aontaithe, maidir le comhar idirnáisiúnta, ceartas agus cearta daonna a chur chun cinn

3.13 an tuairim gurbh deich mbliana thábhachtacha san Eoraip agus sa domhan mór a bhí sna 1960ídí a phlé, ag tagairt do phearsana, saincheisteanna agus eachtraí ábhartha

3.14 patrúin athraithe thar thréimhsí ama difriúla i dtéama ar leith a léiriú (cosúil le, m.sh. Coireacht agus Pionós, Bia agus Deoch, Súgradh, Spórt agus Caitheamh Aimsire, Faisean agus Dreach nó Sláinte agus Leigheas)

An tSraith Shóisearach do Mhúinteoirí JuniorCYCLE for teachers Snáithe 1: Nádúr na Staire Snáithe 2: Stair na hÉireann Snáithe 3: Stair na hEorpa agus An Domhan Mór	**Stair**	**Gluais de bhriathra gnímh**	**Sainaithin** - patrúin, fíricí nó sonraí a aithint; freagra a sholáthar ó roinnt féidearthachtaí; fíoras nó gné shainiúil a aithint agus a lua go hachomair 2.5
Anailísigh - staidéar nó scrúdú a dhéanamh ar rud go mion, rud a mhiondealú chun na bunghnéithe nó an bunstruchtúr a nochtadh; codanna agus coibhneasa a shainaithint, agus fianaise a léirmhíniú chun teacht ar chonclúidí 2.13	**Cuir síos** - rud a insint nó a léiriú i scríobh nó i bhfocail labhartha; rud a thaispeáint nó a léiriú le pictiúr nó léaráid eile 2.8	**Measúnaigh (breithiúnas eiticiúil)** fianaise a bhailiú agus a scrúdú chun breithiúnais agus breithmheas a dhéanamh; cur síos a dhéanamh ar an gcaoi a dtacaíonn nó nach dtacaíonn fianaise le breithiúnas; srianta fianaise i gconclúidí a shainaithint; breithiúnais a dhéanamh faoi smaointe, faoi réitigh nó faoi mhodhanna3.2 3.12	**Léirigh** - líníochtaí nó samplaí a úsáid le cur síos ar rud éigin 3.14
Léirthuiscint a bheith ag... do... - luach ruda a aithint agus machnamh a dhéanamh air 1.3 3.7	**Forbair** rud a thabhairt go céim dheiridh nó ardchéim; tuilleadh sonraí a thabhairt nó a oibriú amach go mion 1.1 1.7	**Scrúdaigh** - argóint, coincheap nó mír a mheas ar bhealach a nochtann a thoimhdí, a idirghaol nó a cheapadh 2.4 2.10 3.3 3.9 3.11	**iniúch** - anailís, breathnú, staidéar, nó mionscrúdú córasach a dhéanamh, chun fíricí nó faisnéis a chinntiú agus teacht ar chonclúidí nua 1.5 1.8 2.2 2.7 3.1
Meas (cuimhnigh ar...) - Machnamh a dhéanamh ar thábhacht ruda 1.2 2.6 3.8	**Taispeáin** - rud a chruthú nó a dhéanamh soiléir trí réasúnaíocht nó le fianaise, rud a léiriú le samplaí nó le cur i bhfeidhm praiticiúil1.4 1.9 1.10	**Mínigh** - mionchuntas a thabhairt lena n-áirítear fáthanna nó cúiseanna 2.9	**Naisc a dhéanamh** - naisc nó cosúlachtaí idir daoine, saincheisteanna, téamaí agus eachtraí a aithint 1.11 2.11
Déan díospóireach - Argóint a dhéanamh le dearcadh nó tuairim, seasamh a threisiú le fianaise 1.6 2.12 3.13	**Pléigh** - athbhreithniú tomhaiste cothrom a thabhairt a chuimsíonn réimse argóintí, tosca, nó hipitéisí: ba chóir tuairimí nó conclúidí a chur i láthair go soiléir agus tacú leo le fianaise chuí3.4	**Fiosraigh** - dlúthbhreathnú a dhéanamh go córasach ar rud éigin; mionscrúdú nó fiosrú a dhéanamh 2.3 3.6 3.10	**Aithin** - fíricí, saintréithe nó coincheapa atá riachtanach (ábhartha/oiriúnach) chun cás, imeacht, próiseas nó feiniméan a thuiscint a shainaithint 2.1 3.5

Gluais na nEochairfhocal agus na nAcrainmneacha ó Shonraíocht agus ó Threoirlínte Measúnaithe na Staire

Tasc Measúnaithe (TM)	Is tasc scríofa é an Tasc Measúnaithe a chuireann scoláirí i gcrích laistigh den cheacht. Ní mharcálann an múinteoir ranga é ach cuirtear ar aghaidh chuig Coimisiún na Scrúduithe Stáit é le haghaidh a mharcála mar chuid den scrúdú stát-teistithe sa Stair. Is é an CNCM a shonróidh an Tasc Measúnaithe agus beidh baint aige leis an bhfoghlaim ar a bhfuil an dara Measúnú Rangbhunaithe bunaithe.
Measúnuithe Rangbhunaithe (MRBnna)	Is ionann Scrúduithe Rangbhunaithe agus ócáidí nuair a dhéanann an múinteoir na scoláirí a mheas agus na tasc(anna) ar leith ó Shonraíocht na Staire in úsáid. Is cóir breathnú ar an bpróiseas chun na Measúnuithe Rangbhunaithe a chur i gcrích mar chuid de theagasc agus foghlaim, agus ní chun críocha measúnaithe amháin.Tugtar faoi na MRBnna laistigh d'am ranga na Staire agus cuirtear tréimhse trí seachtaine i leataobh chun iad a chur i gcrích.
Cur leis an taifead stairiúil	Tugann MRB 1*: An tAm atá Thart i m'Áit deis* do scoláirí cur leis an taifead stairiúil Nuair a bheidh an cruinniú Athbhreithnithe ar Fhoghlaim agus ar Mheasúnú Ábhair (AFMÁ) curtha i gcrích, is féidir le scoláirí, más spéis leo, an taispeántas s'acu a dheonú nó a thabhairt ar iasacht don leabharlann áitiúil nó don iarsmalann nó é a thabhairt do chumann nó do ghrúpa staire áitiúil. Is féidir le scoláirí an taispeántas s'acu a dheonú don scoil.
Tuairisceoirí	Tá ceithre thuairisceoirí ghnóthachtála i ngach Measúnú Rangbhunaithe i Stair na Sraithe Sóisearaí: *Thar barr ar fad, Os cionn na n-ionchas, Ag teacht leis na hionchais, agus Níor chomhlíon na hionchais go fóill.* Meastar go mbeidh an obair uile a chuirtear isteach ag teacht le ceann de na ceithre thuairisceoirí seo.
Taispeántas	Maidir le MRB 1:*An tAm atá Thart i m'Áit*, cuirfidh scoláirí an taighde atá déanta acu i bhfoirm taispeántais, faoi mar a d'fheicfeadh siad in iarsmalann, ionad oidhreachta nó leabharlann. D'fhéadfadh leagan amach an taispeántais meascán de bhealaí cuir i láthair a úsáid, mar shampla, téacs, sleachta as foinsí príomha agus/nó tánaisteacha, fillteán nó leabhrán taispeántais, leagan(acha) amach digiteach(a), grianghraif, íomhánna, amlínte, cairteacha, graif, taifid fuaime nó chlosamhairc, samhail/samhlacha, déantúsá(i)n, srl.
Na Gnéithe Cáilíochta	Úsáideann an múinteoir na Gnéithe Cáilíochta, a leagtar amach sna Treoirlínte Measúnuithe don Stair leis an leibhéal gnóthachtála a mheas i ngach Measúnú Rangbhunaithe. Is iad na Gnéithe Cáilíochta na critéir a úsáidtear lena mheas cén ceann de na Tuairisceoirí is fearr a oireann d'obair an scoláire: *Thar barr ar fad, Os cionn na n-ionchas, Ag teacht leis na hionchais, agus Níor chomhlíon na hionchais go fóill.*
Measúnú Foirmitheach	Gníomhaíochtaí measúnaithe pleanáilte a spreagann fianaise ar fhoghlaim sa seomra Staire. Áirítear iad seo ina measc, intinní foghlama agus critéir ratha a shoiléiriú, a roinnt agus a thuiscint, ceistiú éifeachtach a ghníomhachtú, aiseolas a chuireann an fhoghlaim chun cinn agus a thugann deis don mhúinteoir agus don scoláire machnamh ar an gcaoi a bhfuil an fhoghlaim ag dul chun cinn agus cinneadh a dhéanamh le chéile faoin na chéad chéimeanna eile chun torthaí rathúla a chinntiú.
Tábhacht stairiúil	Is gné lárnach d'obair an staraí an cumas chun tábhacht stairiúil imeachtaí, ceisteanna agus pearsana ón am a chuaigh thart a mheas. Tugann an dá Mheasúnú Rangbhunaithe sa Stair deiseanna do scoláirí machnamh ar thábhacht stairiúil, mar shampla, trí údar a thabhairt cén fáth ar phioc siad a rogha ábhar, cén fhianaise a shocraigh siad a chur isteach sna MRBnna s'acu agus an léirmhíniú a dhéanann siad ar an bhfianaise sin. Is bealach úsáideach chun scileanna criticiúla sa Stair a fhorbairt a bheith ag smaoineamh faoi thábhacht stairiúil agus í a phlé.
Stair na Sraithe Sóisearaí Treoirlínte don MRBnna agus don Tasc Measúnaithe	Cuireann an doiciméad, ar minic go dtugtar Treoirlínte Measúnaithe air, cuireann se eolas ar fáil ar MRBnna na Staire, na Gnéithe Cáilíochta agus sonraí maidir leis an Tasc Measúnaithe.

Sonraíocht Staire na Sraithe Sóisearaí	Sonraítear i Sonraíocht Staire na Sraithe Sóisearaí na torthaí foghlama atá beartaithe agus conas is féidir iad a bhaint amach agus a léiriú. Tugann an tsonraíocht breac-chuntas ar an gcaoi a dtagann an fhoghlaim le ráitis foghlama agus le príomhscileanna áirithe Tá trí shnáithe chomhtháite sa tsonraíocht agus réimse gnéithe dá chuid féin ag gach snáithe díobh : Snáithe 1: Nádúr na Staire; Snáithe 2: Stair na hÉireann; Snáithe 3: Stair na hEorpa agus An Domhan Mór. Dearadh an tsonraíocht do 200 uair an chloig ar a laghad de rannpháirtíocht an scoláire ar an gclár ama thar thrí bliana na sraithe sóisearaí.
Intinní Foghlama	Is ráitis iad a chruthaíonn an múinteoir leis féin agus / nó leis na scoláirí a chuireann síos go soiléir ar an eolas, an tuiscint agus na scileanna stairiúla a ba chóir don scoláire a bheith ábalta a thaispeáint mar thoradh ar ghníomhaíochtaí foghlama agus teagaisc. Bíonn nasc i dtólamh idir na hintinní foghlama agus toradh foghlama amháin nó níos mó i sonraíocht na Staire.
Torthaí Foghlama	Is ráitis iad na torthaí foghlama a chuireann síos ar an eolas, an tuiscint, na scileanna agus na luachanna a a chóir don scoláire a bheith ábalta a thaispeáint i ndiaidh dó staidéar a dhéanamh ar an Stair sa tSraith Shóisearach.
Stair áitiúil agus 'm'áitse'	Chun críche an Mheasúnaithe Rangbhunaithe seo, is féidir an téarma 'm'áit' a léirmhíniú go leathan, ionas nach gcuirtear cosc ar an scoláire taighde a dhéanamh ar réimse a bhfuil fíorspéis aige ann. Dá bhrí sin, d'fhéadfadh go mbainfeadh an stair áitiúil le háit dúchais (paróiste, baile/sráidbhaile áitiúil) an scoláire, a chontae, a chúige nó a réigiún. Má chuireann scoláire as tír eile (nó más de bhunadh tíre eile iad a mhuintir) in iúl go bhfuil spéis aige i ngné de stair na háite as a dtagann sé féin nó a mhuintir a fhiosrú, tá sé sin go hiomlán ceadaithe freisin agus d'fhéadfadh go gcuirfeadh sé le léirthuiscint agus tuiscint níos fearr ar dhifríocht agus éagsúlacht sa rang agus sa tsochaí a spreagadh.
Machnamh	Tá an próiseas machnaimh lárnach san obair ar an dá MRB ionas gur féidir le scoláirí smaoineamh faoin bhfoghlaim a tharla i dtéarmaí a oiread a foghlaimíodh faoin ábhar agus an taithí a fuair siad a bheith ina staraithe. Tá nóta machnaimh iniata sna Treoirlínte Measúnaithe chun cabhrú le múinteoirí agus le scoláirí leis an bpróiseas machnaimh.
Cruinniú Athbhreithnithe ar Fhoghlaim agus ar Mheasúnú Ábhair (AFMÁ)	Gheofar comhthuiscint ar chaighdeáin na sraithe sóisearaí trí phlé gairmiúil a dhéanamh sna cruinnithe Athbhreithnithe ar Fhoghlaim agus ar Mheasúnú Ábhair. Tugann na múinteoirí rannpháirteacha a gcuid samplaí féin d'obair scoláirí isteach agus cuireann siad a mbreithiúnais féin i gcomparáid le breithiúnais a gcomhghleacaithe, mar aon leis na samplaí anótáilte d'obair scoláirí agus sonraíochtaí arna gcur ar fáil ag CNCM. Le himeacht ama, is mar thoradh ar an bpróiseas sin a gheofar tuiscint níos fearr ar na caighdeáin agus a chinnteofar go ndéantar feidhmíocht scoláirí a mheas ar bhonn comhsheasmhach.
Critéir Ratha	Tá nasc idir critéir ratha agus intinní foghlama. An múinteoir agus / nó na scoláirí a chumann iad agus cuireann siad síos ar an gcuma a bheadh ar iarracht rathúil. Cuidíonn siad leis an múinteoir, agus leis an scoláire, breithiúnais a dhéanamh faoi cháilíocht foghlama scoláirí sa seomra Staire.
Measúnú Suimitheach	Measúnú suimitheach a bhíonn i gceist nuair a úsáidtear é chun foghlaim scoláire a mheas ag deireadh an phróisis teagaisc nó tréimhse foghlama áirithe Is í an aidhm atá leis achoimre a dhéanamh ar ghnóthachtáil scoláirí Staire na Sraithe Sóisearaí agus a dhearbhú cé acu agus go dtí cén pointe a léirigh na scoláirí tuiscint ar an bhfoghlaim sin trína chur i gcomparáid le na critéir ratha a comhaontaíodh nó le Gnéithe Cáilíochta.
Aonad Foghlama	Úsáidfidh múinteoirí na torthaí foghlama a cuireadh ar fáil i Sonraíocht na Staire mar thúsphointe pleanála le haghaidh aonad foghlama Déantar nasc leis na torthaí foghlama a chuireann síos go soiléir ar an eolas, an tuiscint agus na scileanna a ba chóir don scoláire a bheith ábalta a thaispeáint de bharr na ngníomhaíochtaí foghlama agus teagaisc san aonad sin.
Taifead Scríofa	Maidir le MRB 2: *Saol i dTréimhse Ama*, cuirfidh an scoláire taighde i láthair i bhfoirm píosa comhleanúnach scríbhneoireachta i bhformáid scríofa dá rogha féin.

MRB 1 a Fhiosrú: *An t-Am atá Thart i M'Áit*

Measúnú Rangbhunaithe 1: *An t-am atá thart i m'áit*		
Ceist:	**Freagra:**	**Smaointe:**
Cad is MRB 1 ann?	Fiosrúchán struchtúrach, fianaise-bhunaithe ar ghné stairiúil nó ar théama a bhaineann le ceantar nó le stair phearsanta / mhuintir an scoláire.	
Cad é an struchtúr a bhaineann le fiosrúchán fianaise-bhunaithe MRB 1?	Rachaidh an scoláire i ngleic lena ábhar roghnaithe i gceithre chéim ghníomhaíochta. Cabhróidh sé sin leis a chuid fianaise ar fhoghlaim agus ar ghnóthachtáil a ghiniúint: **1. Iniúchadh 2. Aimsiú 3. Taispeáint** **4. Machnamh**	
Conas a oibreoidh scoláirí ar MRB 1?	Féadfaidh an scoláire oibriú ar an Measúnú Rangbhunaithe seo **ina aonar, le scoláire eile nó i ngrúpa.**	
Cén fhormáid a úsáidfidh na scoláirí chun a gcuid taighde a chur i láthair?	Cuirfidh an scoláire a chuid taighde i láthair i bhfoirm **taispeántais**, mar a d'fheicfí in iarsmalann, ionad oidhreachta nó leabharlann.	
Cá huair a tharlaíonn MRB 1?	Tarlóidh sé laistigh de thréimhse trí seachtaine agus laistigh d'am ranga faoi threoir amchlár náisiúnta le linn an triú téarma (idir an Cháisc agus an Samhradh) den dara bliain.	
Conas a dhéanfar measúnú ar an leibhéal gnóthachtála in MRB 1 ?	Is é an múinteoir ranga a dhéanfaidh measúnú ar an leibhéal gnóthachtála in MRB 1 le cabhair ó na critéir atá leagtha amach sna Gnéithe Cáilíochta do MRB 1 agus ón gcruinniú Athbhreithnithe ar Fhoghlaim agus ar Mheasúnú Ábhair.	
Conas a dhéanfar tuairisciú ar an leibhéal gnóthachtála in MRB 1?	I ndiaidh an chruinnithe AFMÁ, tuairisceofar an leibhéal gnóthachtála leis an scoláire agus lena dtuismitheoirí agus ceann de na tuairiseoirí seo a leanas in úsáid: ***Thar barr ar fad, Os cionn na n-ionchas, Ag teacht leis na hionchais, agus Níor chomhlíon na hionchais go fóill.*** Is féidir le haiseolas ar láidreachtaí obair an scoláire agus ar réimsí le feabhsú a úsáid chun cabhrú le foghlaim sa Stair.	
Cad iad na Torthaí Foghlama ó Shonraíocht na Staire atá tábhachtach maidir le MRB 1?	Tá an Toradh Foghlama 2.11, na trí ghné de Shnáithe 1 agus na torthaí foghlama gaolmhara an-tábhachtach ar fad i MRB 1. Tá tábhacht na dtorthaí eile foghlama ag brath ar an topaic a roghnaítear do MRB 1.	
Cén chaoi a fhitear machnamh isteach in MRB 1?	Fitear machnamh isteach in MRB 1 ar dhá bhealach. Ar dtús, ba chóir go léireodh taispeántas an scoláire roinnt dá gcuid machnaimh ar a dtaithí maidir le taighde stairiúil a chur i gcrích. Lena chois sin, déanfaidh na scoláirí uile nóta machnaimh aonair a thabharfaidh siad don mhúinteoir.	

MRB 2 a Fhiosrú: *Saol i dTréimhse Ama*

Measúnú Rangbhunaithe 2: *Saol i dTréimhse Ama*		
Ceist:	**Freagra:**	**Smaointe:**
Cad is MRB 1 ann?	Fiosrúchán **struchtúrach, fianaise-bhunaithe** ar **shaol stairiúil** agus ar thaithí duine a bhfuil suim ag an scoláire ann.	
: Cad é an struchtúr a bhaineann le fiosrúchán fianaise-bhunaithe MRB 2?	Rachaidh an scoláire i ngleic lena ábhar roghnaithe i gceithre chéim ghníomhaíochta. Cabhróidh sé sin leis a chuid fianaise ar fhoghlaim agus ar ghnóthachtáil a ghiniúint: **1.Raon feidhme a mheas 2.Taighde a dhéanamh** **3.Taifead scríofa a chruthú** **4.Machnamh**	
Conas a oibreoidh scoláirí ar MRB 2?	Féadfaidh an scoláire oibriú ar an Measúnú Rangbhunaithe seo **ina aonar.**	
Cén fhormáid a úsáidfidh na scoláirí chun a gcuid taighde a chur i láthair?	**Féadfaidh an scoláire an taifead scríofa a chur i láthair ina rogha leagain amach,** amhail alt, aiste, blag, script chraolacháin, léacht do lucht éisteachta, litir chuig iris nó nuachtán, tuairisc bháis, óráid, srl.	
Cá huair a tharlaíonn MRB 2?	Tarlóidh sé laistigh de thréimhse trí seachtaine agus laistigh d'am ranga faoi threoir amchlár náisiúnta le linn an dara téarma (tar eis Nollaig) den an tríú bliain.	
Conas a dhéanfar measúnú ar an leibhéal gnóthachtála in MRB 2 ?	Is é an múinteoir ranga a dhéanfaidh measúnú ar an leibhéal gnóthachtála in MRB 2 le cabhair ó na critéir atá leagtha amach sna Gnéithe Cáilíochta do MRB 2 agus ón gcruinniú Athbhreithnithe ar Fhoghlaim agus ar Mheasúnú Ábhair.	
Conas a dhéanfar tuairisciú ar an leibhéal gnóthachtála in MRB 2?	I ndiaidh an chruinnithe AFMÁ, tuairisceofar an leibhéal gnóthachtála leis an scoláire agus lena dtuismitheoirí agus ceann de na tuairiseoirí seo a leanas in úsáid: ***Thar barr ar fad, Os cionn na n-ionchas, Ag teacht leis na hionchais, agus Níor chomhlíon na hionchais go fóill***. Is féidir le haiseolas ar láidreachtaí obair an scoláire agus ar réimsí le feabhsú a úsáid chun cabhrú le foghlaim sa Stair.	
Cad iad na Torthaí Foghlama ó Shonraíocht na Staire atá tábhachtach maidir le MRB 2?	Tá tábhacht na dtorthaí foghlama eile ag brath ar an **duine a roghnaítear do MRB 2**. Tá na trí ghne de Shnáithe 1 agus na torthaí foghlama gaolmhara an-tábhachtach ar fad in MRB 2.	
Cén chaoi a fhitear machnamh isteach in MRB 1?	Fitear machnamh isteach in MRB 1 ar dhá bhealach. Ar dtús, cruthóidh na scoláirí nóta machnaimh. Ina dhiaidh sin, le linn an Taisc Mheasúnaithe, beidh deis ag na scoláirí machnamh a dhéanamh ar a dtaithí ar MRB 2 agus scríobh faoi sin.	

Machnamh ar Thionchar na MRBnna ar Chleachtas sa Seomra Ranga

Cad é? Agus Cad é Faoi? Agus Cad é Anois? (Rolfe, Freshwater and Jasper (2001))

Cad é .... a d’fhoghlaim tú faoi na MRBnna sa Stair?

Agus cad é faoi . . . na himpleachtaí atá aige sin i do chleachtas sa seomra ranga?

Agus anois . . . cad é a chaithfidh tú a fhí isteach i do chleachtas sa seomra ranga?

Pleanáil Chomhoibríoch - Aonad Foghlama Nádúr na Staire

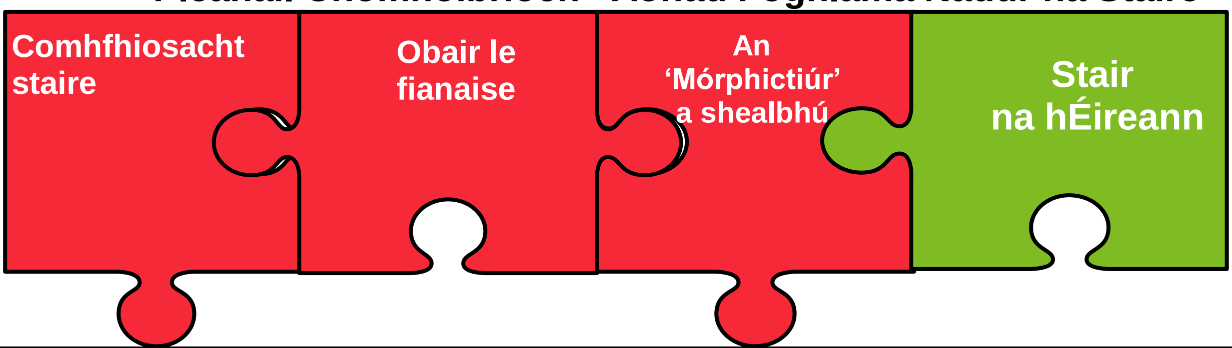

An cur chuige Breathnaigh-Anailísigh-Léirmhínigh i leith obair a dhéanamh le foinsí-

Arna curtha in oiriúint ón tSeirbhís um Fhorbairt Ghairmiúil do Mhúinteoirí: **Grianghraif a úsáid i gcúrsa Staire na hIdirbhliana**

Breathnaig:	***Anailísigh:***	***Léirmhínigh:***
Cad é go díreach a fheiceann tú? Cad iad na daoine / rudaí a thaispeántar? Cad é an suíomh? Cad é eile is féidir a fheiceáil? An bhfuil eolas ar bith tábhachtach eile ar fáil ar nós lipéad nó teideal?	Cad é atá ag tarlú ann? Cad é a ba mhaith leis go bhfeicimid? An raibh sé in ainm is a bheith ina thaifead poiblí nó príobháideach? cur fíricí amháin chun tosaigh atá sé, agus / nó an bhfuil sé ag tabhairt 'teachtaireachta'?	Cad é an tionchar a bheadh ag an íomhá seo ar lucht féachana ag an am sin? Ar tháinig athrú ar bith ar an tionchar atá aige thar am? Cad é is féidir linn a fhoghlaim uaidh sin? Cad iad na srianta is féidir a fhoghlaim ón íomhá? Cad é an tuiscint is féidir a bhaint as an íomhá?

Machnamh ar Cheistiú

Gabh chuig www.Menti.com agus bain úsáid as an gcód 51618

Cén fáth a gcuirimid ceisteanna i seomraí ranga Staire?

Ceistiú éifeachtach
Úsáidí Féideartha a bhaineann le Ceisteanna a Chur i Seomra na Staire na Sraithe Sóisearaí
Arna curtha in oiriúint ó: CNCM Fócas ar an bhFoghlaim 02 Ceistiú Éifeachtach, Leathanach 7

Cén fáth: Cuspóirí na ceiste:	Samplaí
Chun scoláirí a spreagadh le machnamh a dhéanamh ar a dtuiscint choincheapúil den Stair.	Cad é an t-eolas is tábhachtaí ó fhoinsí / fhianaise an lae inniu? An féidir leat an coincheap seo a mhíniú i do chuid focal féin? Tabhair dom sampla de - - - - chun go mbeidh a fhios agam go dtuigeann tú.
Iarraidh ar scoláire tuairim dhoiléir nó róshimplí faoin Stair a shoiléiriú	An bhféadfá beagán eile a rá ar an bpointe sin? An dtabharfaidh tú míniú beagán níos mó?
Scoláirí a spreagadh chun na meonta, luachanna agus mothúcháin atá acu faoin am ata thart a fhiosrú	Cad iad na luachanna nó na tuairimí a thacaíonn leis an argóint seo? Cad é an rud / na rudaí a d'imir tionchar ar an dóigh a mothaíonn tú faoin topaic seo?
Scoláirí a spreagadh chun breithiúnas nó coincheap stairiúil a fheiceáil ó dhearcadh eile	Cad é do bharúil a shíl daoine ag an tréimhse sin faoin imeacht seo? Cad é an freagra a bheadh againn dá dtarlódh an t-imeacht seo sa lá atá inniu ann?
Scoláirí a spreagadh chun údar a thabhairt dá gcuid ráitis agus léirmhínithe stairiúla	Conas atá sé sin ar eolas agat? Cad iad na foinsí a thacaíonn le do thuairim? Cá bhfuair tú do chuid fianaise? An bhfuil sí iontaofa? An féidir lena mhalairt d'fhianaise a bheith ann?
Scoláirí a spreagadh chun freagairt do léirmhínithe duine eile den am a chuaigh thart.	Cad é a cheapann tú faoi imeacht / thopaic / phearsa atá curtha i láthair ag do chomhghleacaí? An aontaíonn tú, nó an bhfuil léamh eile agat ar an imeacht / topaic / bpearsa? Cén fáth? Cad é an fhianaise atá agat?
Smaointeoireacht stairiúil scoláirí a fhorbairt agus a dhoimhniú	Cad iad na tuairimí atá agat faoin am a chuaigh thart a thacaíonn le do smaointeoireacht? Cén fhianaise / fhoinse a d'imir tionchar ar do chuid smaointeoireachta?
Scoláirí a spreagadh chun naisc stairiúla a dhéanamh agus foinsí stairiúla a eagrú	Cad é mar a thugann an fhoinse / an fhianaise sin léargas ar an imeacht / topaic / bpearsa? An féidir leat foinsí a chur i láthair ar bhealach eolasach?
Iarraidh ar scoláirí coincheap stairiúil a chur i bhfeidhm	Cad é mar a chuaigh an coincheap i gcion / ar an imeacht / topaic / bpearsa nó cad é mar a bhaineann sé leo? An féidir leat an coincheap a shainaithint ón bhfianaise faoin imeacht / topaic / bpearsa?
Iarraidh ar scoláirí coincheap stairiúil a léiriú trí shampla	An féidir leat smaoineamh ar shampla ar bith de seo ón bhfiosrúchán s'agat? An féidir leat tagairt d' imeacht / topaic / phearsa ar bith ar bhain sé seo leo?

Ceisteanna Éifeachtacha a Chur

Task: Ceist éifeachtach a cheapadh a úsáideann na foinsí thíos agus a chabhraíonn leis na hintinní foghlama..

Comhfhiosacht faoin stair a fhorbairt	Stair na hÉireann
1.2 machnamh a dhéanamh ar shaincheisteanna móra conspóideacha sa stair ó níos mó ná peirspictíocht amháin agus **plé a dhéanamh** ar chúisí stairiúla na n-ábhar conspóideach sa domhan nua-aimseartha	**2.7 iniúchadh a dhéanamh** ar chúisí, cúrsa agus iarmhairtí an Ghorta, go náisiúnta agus go hidirnáisiúnta, agus fiosrú a dhéanamh ar thábhacht an Diaspóra Éireannaigh

Intinní Foghlama:

Táimid ag foghlaim chun:

- A aithint nach ndeachaigh an Gorta Mór i gcion ar gach duine in Éirinn ar an gcaoi chéanna
- Machnamh ar na ceisteanna achrannacha a bhaineann le stair an Ghorta Mhóir
- A aithint síos tríd an stair agus sa tsochaí chomhaimseartha, le linn géarchéimeanna eacnamaíocha gur measa as a bhí na bochtáin
- A thuiscint nár thug rialtas na linne freagra sásúil ar riachtanais na ndaoine

"The State Ballroom, St Patrick's Hall' Caisleán Átha Cliath tuairim is 1850
Ó *Coming Home- Art and the Great Hunger*

"An Irish Peasant Family Discovering the Blight of their Store" 1847
Ó *Coming Home- Art and the Great Hunger*

An cheist a mholann tú	An gcabhraíonn sí leis na hintinní foghlama?

Machnamh a dhéanamh ar Chleachtas Reatha sa Seomra Ranga:
Loga Breacadh Dúbailte

Mar chuid den teagasc, foghlaim agus measúnú leanúnach ar na torthaí foghlama i ranganna na chéad bhliana, **cad iad na deiseanna a thugaimid do scoláirí na Sraithe Sóisearaí na scileanna a fhorbairt agus a léiriú a chabhróidh leo tabhairt faoi MRB 1:*?***

Loga Breacadh Dúbailte

Cleachtais reatha sa seomra ranga:	Cleachtais ranga fhéideartha:

An Próiseas Rannpháirtíochta le MRB 1: *An t-Am atá Thart i M’Áit*

Beidh scoláirí ag dul i ngleic lena rogha ábhar trí phróiseas ceithrechéimeach a chuirfidh le giniúint na fianaise ar fhoghlaim agus ar ghnóthachtáil.

Iniúchadh
Machnamh cé acu gné den am a chuaigh thart san áit s’acu a spreagann a gcuid fiosrachta
Smaointe féideartha a phlé
Plé a dhéanamh le daoine muinteartha níos sine nó le baill an phobail
Ceisteanna fiosrúchain a cheapadh
Breathnóireacht nó smaointe a thaifead maidir lena dtaithí ar thopaic a roghnú agus ar cheist fiosrúcháin a cheapadh
Aimsiú:
A bheith ag obair le cineálacha éagsúla fianaise
Freagraí ar cheisteanna a cuireadh sa chéim imscrúdaithe a shainaithint
An réimse fianaise a thacaíonn leis an bhfreagra s’acu a bhailiú
Tuairimí nó smaointe a thaifead maidir lena dtaithí ar a bheith ag obair le fianaise chun freagraí a fháil ar cheisteanna agus foinsí a bhailiú
Taispeáint:
Machnamh ar fhormáid an taispeántais inar féidir meascán ar bith de mhodhanna cur i láthair a úsáid, mar shampla, téacs, sléachta ó fhoinsí, fillteán nó leabhrán taispeántais, grianghraif, íomhánna, amlínte, cairteacha, graif, taifid amhairc nó chlos-amhairc, mionsamhlacha, déantúsá(i)n, srl
Modhanna a roghnú a chabhraíonn leo an taighde s’acu agus a dtuiscint ar nádúr na staire a léiriú.
Create a Táispeántás a chruthú ina n-úsáidtear réimse d’fhoinsí agus a thugann míniúchán agus machnamh ar an taighde. *Más ag obair i ngrúpa, caithfidh scoláirí a chur in iúl (trí shiombail nó inisealacha b’fhéidir) cé acu cuid/codanna den taispeántas a rinne siad féin*
Tuairimí nó smaointe a thaifead maidir lena dtaithí ar mhodh a roghnú agus ar thaispeántas a chruthú a thugann aghaidh ar a gceist fiosrúcháin ag úsáid fianaise
Machnamh*:*
Tuairimí nó smaointe a thaifead maidir lena dtaithí ar an bpróiseas agus ar a bhfuil á fhoghlaim acu agus iad ag plé leis an ábhar ar feadh tréimhse trí seachtaine
Roinnt machnaimh a fhí isteach ina dtáispeantas ar an taithí a bhain le taighde a chur i gcrích agus na deiseanna agus na dúshláin a bhí acu agus ról an staraí á ghlacadh orthu féin
Nóta machnaimh a scríobh agus é a thabhairt don mhúinteoir

MRB 1: *An t-Am atá Thart i M'Áit* - Fiosracht a Spreagadh agus a Roinnt

Machnamh ar na féidearthachtaí fiosrúcháin ar stair áitiúil / an teaghlaigh liostaithe thíos ó na Treoirlínte Measúnaithe chun cabhrú le MRB 1: An tAm atá Thart i m'Áit agus, iad a aibhsiú de réir fiosracht phearsanta bunaithe ar an scála seo a leanas:

Glas = Spreagann m'fhiosracht go mór

Buí = Spreagann m'fhiosracht beagán

Bándearg = Ní spreagann m'fhiosracht

MRB 1: *An t-am atá thart i m'áit* - **Téamaí nó ábhair a d'fhéadfaí a roghnú don staidéar** (Treoirlínte don Mheasúnú Rangbhunaithe agus don Tasc Measúnaithe, Leathanach13)
an méid a chuir duine áitiúil le gné den saol sa cheantar, nó le heachtra nó imeacht nó gluaiseacht faoi leith sa cheantar nó níos faide ó bhaile
léiriú áitiúil ar ghluaiseacht nó ar fheiniméan náisiúnta nó idirnáisiúnta
eachtra stairiúil áitiúil ar eascair athrú tábhachtach aisti
staidéar ar ghné den saol sa cheantar ag am faoi leith san am atá thart
a suirbhé ar an gcaoi ar athraigh an saol le himeacht aimsire sa cheantar
a staidéar ar áit áitiúil atá spéisiúil ó thaobh na staire de, m.sh. séipéal, scoil, monarcha, teach oibre, ionad oibre, teach mór, cloigtheach, mainistir, srl.
staidéar ar shéadchomhartha, dealbh, leac chuimhneacháin nó suíomh eile dá leithéid atá spéisiúil ó thaobh na staire de
staidéar ar bhunús stairiúil logainmneacha áitiúla
staidéar a spreag déantúsán áitiúil atá spéisiúil ó thaobh na staire de nó fionnachtain seandálaíochta nó suíomh spéisiúil sa cheantar
tionchar imeachta nó saincheiste náisiúnta nó idirnáisiúnta ar an gceantar
iniúchadh ar dhuine muintire atá suntasach ó thaobh na staire de ar leibhéal áitiúil, náisiúnta nó idirnáisiúnta
staidéar ginealaigh
Do chuid féin:

Cuir do chuid freagraí i gcomparáid le cuid an ghrúpa ag úsáid an tábla thíos agus cuir tic sna boscaí thíos chun freagairt

Ceist	Sea	Beagán den fhírinne	Ní hea
An bhfuil an fhiosracht chéanna agaibh?			
An fiú daoibh grúpa nó péire a bhunú i ngeall ar an bhfiosracht roinnte atá agaibh?			
Bunaithe ar an bhfiosracht aonair, dá mba ghrúpa an rang s'againn, an ndéanfaí fiosrú ar réimse topaicí do MRB 1?			

Machnamh ar Thábhacht Stairiúil

Arna curtha in oiriúint ó Counsell, Christine. 2004. 'Looking through a Josephine Butler-shaped window: focusing pupils' thinking on historical significance' in *Teaching History* 114. London: The Historical Association.

Remarkable	The event/development was remarked upon by people at the time and/or since.
Remembered	The event/development was important at some stage in history within the collective memory of a group or groups
Resonant	People like to make analogies with it; it is possible to connect with experiences, beliefs or situations across time and space.
Resulting in change	It had consequences for the future.
Revealing	Of some other aspect of the past.

Sreabhchairt Ceisteanna ar Bhonn Fiosraithe a chruthú

Dréacht ceist fiosrúcháin stairiúil ar phoistín agus cuir anseo é lena mheas:

Croch do cheist anseo

Cad iad na taisclanna (repositories) atá ar fáil??

10 nóiméad

An bhfuil baint stairiúil ag do cheist leis an íomhá atá roghnaithe agat?

Ní hea → Bain triail eile as. Athraigh, cuir in oiriúint, athscríobh do cheist agus tosaigh arís …

Sea

An féidir an cheist a fhiosrú agus na taisclanna atá ar fáil in úsáid?

Ní hea → Bain triail eile as. Athraigh, cuir in oiriúint, athscríobh do cheist agus tosaigh arís …

Sea

An féidir an cheist a fhreagairt laistigh den am a tugadh?

Ní hea → Bain triail eile as. Athraigh, cuir in oiriúint, athscríobh do cheist agus tosaigh arís …

Sea

An bhfuil an cheist suntasach ó thaobh na staire de?

Ní hea → Bain triail eile as. Athraigh, cuir in oiriúint, athscríobh do cheist agus tosaigh arís …

Sea

Anois tá ceist againn ar féidir linn í a fhiosrú

Stáisiún fionnachtana 1: An Diaspóra Éireannach

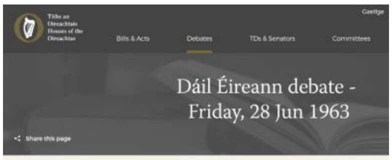

www.tinyurl.com/y7xr7vel
Tá cartlann ag Oireachtas.ie de na díospóireachtaí uile sa Dáil agus sa Seanad

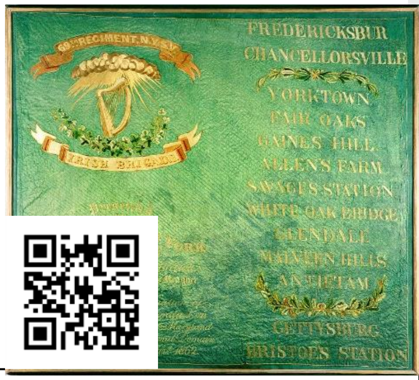

www.tinyurl.com/y9nsdxnb

Corn Cuimhneacháin Uí Chinnéide agus claibín air:
Bhronn Coimisinéirí Chuan Ros Mhic Thriúin i Loch Garman an Corn ar Uachtarán John F. Kennedy le linn a chuairte stáit go hÉirinn ar 27 Meitheamh, 1963.
www.tinyurl.com/yag8u5kz

Alt ón Irish Times ag machnamh ar óráid JFK

www.tinyurl.com/y8d76b3r

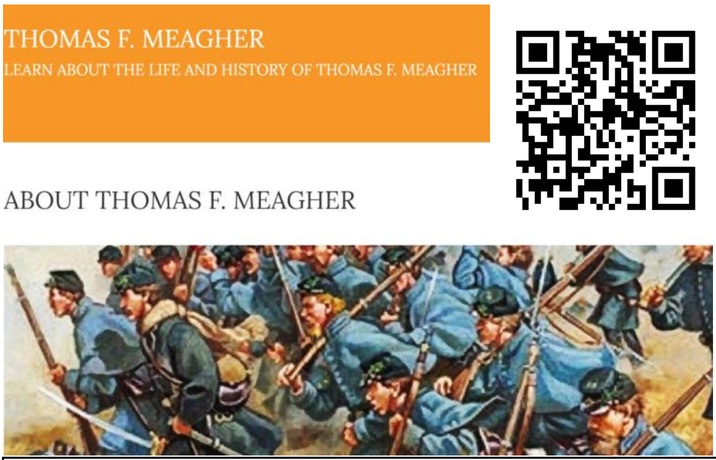

www.tfmfoundation.ie/about/thomas-f-meagher

www.waterfordvikingtriangle.com/thomas-francis-meagher-story/

Stáisiún fionnachtana 2: Léirithe an Ocrais Mhóir

www.ighm.org
An bailiúchán is mó ar an domhan d'ealaín a bhaineann leis an Ocras Mór

www.dcu.libguides.com/c.php?g=496476&p=3402330

www.athenryheritagecentre.com

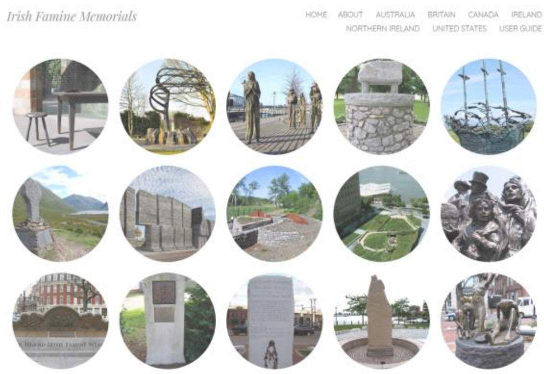

www.irishfaminememorials.com
Tá an suíomh ag teacht le foilseachán *Commemorating the Irish Famine: Memory and the Monument* by Dr Emily Mark-FitzGerald (Liverpool University Press, 2013) Leabhar nua ina bhfiosraítear stair radhairc an Ghorta Mhóir, cuimhní ar an nGorta agus a chomóradh domhanda ar na mallaibh.

Marita Conlon McKenna talks about 'Under the Hawthorn Tree'

Stáisiún fionnachtana 3: Foinsí Nua Fianaise faoin Ocras Mór

Gorta Mór na hÉireann Ar Líne:

Tagann seo ó thionscnamh digiteach ceannródaíoch a thugann deis do lucht a úsáide teacht ar léarscáileanna idirghníomhacha a cheadaíonn taighde ar na mionsonraí a bhaineann leis an dóigh ar imir an Gorta Mór tionchar ar dhaoine i bpobail áitiúla, go fiú ag leibhéal an pharóiste shibhialta agus an bhaile mhóir

Tabharfaidh sé deis do lucht a úsáide eolas a fheiceáil ar líne d'ionad ar bith ar fud an oileáin

Is féidir le daoine mionanailís a dhéanamh ar eolas a rianaíonn athruithe i dtimpeallacht shóisialta, pholaitiúil agus eacnamaíoch na hÉireann roimh agus i ndiaidh an Ghorta

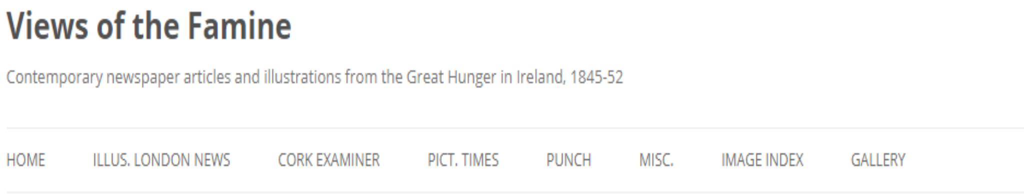

https://viewsofthefamine.wordpress.com/

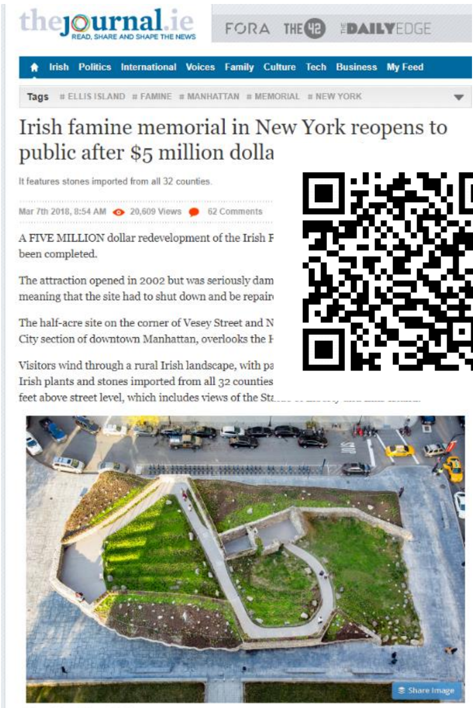

www. tinyurl.com/yc7kg642

Irish Pódchraoltaí Stair na hÉireann:

Na céadta podchraoladh saor in aisce ar stair na hÉireann ó theacht na Normannach go dtí an Gorta Mór

Irish Newspaper Archives

Return to Arc

Irish Newspaper Archives - Currently Online

Title	Years	County
Belfast Newsletter	09/01/1738 - 30/08/1890	National (NI)
Freeman's Journal	03/01/1763 - 19/12/1924	National
Irish Examiner	30/08/1841 - 1999	National
Irish Farmer's Journal	16/03/1957 - 26/12/1998	National
Irish Independent	02/01/1905 - Current	National
Irish Press	05/09/1931 - 25/05/1995	National
Sunday Independent	07/01/1906 - Current	National
Anglo-Celt	06/02/1846 - Current	Cavan
Ballinrobe Chronicle	03/02/1866 - 10/09/1903	Mayo
Ballina Herald	06/08/1927 - 28/04/1962	Mayo
Butte Independent	22/01/1910 - 27/12/1930	Montana (US)
Chutes Western Herald	02/01/1828 - 04/05/1835	Kerry
Connacht Sentinel	02/08/1927 - Current	Galway
Connacht Tribune	22/05/1909 - Current	Galway
Connaught Telegraph	22/09/1830 - Current	Mayo
Donegal News	14/03/1903 - Current	Donegal

www.tinyurl.com/yat45l9t Alt ar athbhreithniúchas an Ghorta Mhóir ó History Ireland

www.scoilnet.ie/scoilnet/tools-for-teachers/ina/

Obair Gharbh Fionnachtana agus Nótaí: MRB 1: An Próiseas ml An tAm atá Thart i M’Áit

Ag machnamh ar an gCéim Fionnachtana

Tuairimí nó smaointe a thaifead maidir leis an taithí ar an bhfreagra a imscrúdú agus a aimsiú ar cheist a bhí bunaithe ar fhiosrú.

Stop agus Breac
Cérbh iad na gnéithe is dearfaí de mo thaithí agus mé ag obair ar an gceist fiosraithe seo?
Cérbh iad na dúshláin a bhí le sárú agam?
Cén ghné den fhiosrúchán is mó a mheas tú a bheith tábhachtach ó thaobh na staire de?
Cad é a d'fhoghlaim mé faoi mo ról mar staraí?

:

An Próiseas Rannpháirtíochta le MRB 2: *Saol i dTréimhse Ama*

Cuirfidh scoláirí Saol i dTréimhse Ama i dtoll a chéile thar thréimhse trí seachtaine. Tabharfaidh scoláirí faoin ábhar a roghnaigh siad thar cheithre chéim ghníomhaíochta, a chabhróidh lena bhfianaise a chruthú ar fhoghlaim agus ar ghnóthachtáil

Raon feidhme a mheas
Ceisteanna a roghnú agus a cheapadh

Cén fáth arbh fiú taighde a dhéanamh ar an duine atá roghnaithe agam?

Cad iad na ceisteanna a thabharfadh fócas do mo thionscadal agus a thabharfadh aghaidh ar na ceisteanna ar mhaith liom freagra a fháil orthu?

Cad é atá ar eolas agam faoi / fúithi cheana féin? Cad é is mian liom a fháil amach?

Cén t-eolas cúlra atá agam faoi chomhthéacs ginearálta mo dhuine?

Conas is féidir liom fócas mo staidéir a chúngú?

An bhfuil gné ar bith ar leith de shaol / taithí / slí bheatha m'ábhar taighde a dhéanfaidh mé a fhiosrú?

An féidir liom mo staidéar a bheachtú trí dhátaí teoranta a chur isteach?
An bhfuil eachtra nó imeacht ar leith a dtig liom aird a dhíriú air?

Taighde a dhéanamh
Fianaise a shainaithint agus dul i ngleic leis an bpróiseas

Cad iad na foinsí a úsáidfidh mé? Conas is féidir liom teacht ar na foinsí seo? Cuairt leabharlainne? Suíomhanna idirlín? Foinsí eile?

An ann do dhuine ar bith a dtig liom labhairt a mbeadh eolas eile aige ar m'ábhar taighde?

Conas a gheobhaidh mé eolas faoi m'ábhar taighde ó leabhair a d'aimsigh mé? An clár ábhar? An tInnéacs?

Conas a choinneoidh mé nóta d'eolas nua a dtagaim air?
Fillteán a choinneáil?

Taifead scríofa a chruthú
Torthaí agus conclúidí faoin ábhar

Ba chóir go ndéanfadh scoláirí iarracht freagra a thabhairt ar na ceisteanna taighde agus a mbreithiúnais stairiúla a chur i láthair mar phíosa comhleanúnach scríbhneoireachta i bhformáid scríofa a roghnaíonn siad féin.

Ba chóir do scoláirí fianaise óna gcuid foinsí a úsáid chun tacú leis na conclúidí a dhéanann siad..

Ba chóir na foinsí a luaitear a bheith sa leabharliosta ag deireadh an taifid – is gá dul i gcomhairle dhá fhoinse ar a laghad

Féadfaidh an scoláire an taifead scríofa a chur i láthair ina rogha leagain amach, amhail alt, aiste, blag, script chraolacháin, léacht do lucht éisteachta, litir chuig iris nó nuachtán, tuairisc bháis, óráid, srl.

Machnamh
Smaoineamh faoin méid a foghlaimíodhin

Ba chóir don scoláire roinnt machnaimh a dhéanamh ar an bpróiseas – idir an méid a foghlaimíodh faoin ábhar agus an taithí ar oibriú mar staraí

Scríobhfaidh an scoláire nóta machnaimh

Níltear ag súil go dtaispeánfaidh an scoláire a nótaí machnaimh faoin bpróiseas agus ábhar sa taifead scríofa féin

Pearsa a Mheas atá Inspéise ó thaobh na Staire

Maidir leis an duine atá roghnaithe agat, cuir na ceisteanna fiosraithe seo a leanas chun do thaighde a dhíriú:

Cén fáth ar fiú taighde a dhéanamh ar an duine a roghnaigh mé?
Céard atá ar eolas agam faoi cheana féin? Céard atá mé ag iarraidh a fháil amach?

Cé na ceisteanna a dhíreodh mo thionscadal ar ghné áirithe agus a chabhródh le freagraí a aimsiú dom?

Cén t-eolas cúlra atá agam faoi chomhthéacs níos leithne m'ábhair?

Cén chaoi a ndéanfaidh mé fócas an staidéir níos cúinge?

An bhfuil gné shonrach de shaol/thaithí/ghairm bheatha m'ábhair a fhiosróidh mé?

An féidir liom mo staidéar a bheachtú le paraiméadair dhátaí?

An bhféadfainn díriú ar imeacht nó ócáid faoi leith?

Na Gnéithe Cáilíochta in MRBnna na Staire: Cinneadh ar an leibhéal gnóthachtála a in MRBnna

Na Gnéithe Cáilíochta: MRB 1 - *An tAm atá Thart i M'Áit*	
Thar barr ar fad Saothar ina léirítear na Gnéithe sin ar chaighdeán an-ard. Cé nach gá don obair a bheith gan locht ar fad, tá níos mó láidreachtaí ná lochtanna ag baint leis an saothar, agus níl i gceist leis na lochtanna ach lochtanna beaga. Is éasca don scoláire moltaí le haghaidh feabhsúcháin a chur i bhfeidhm.	Léirítear sa taispeántas braistint comhfhiosacht staire thar a bheith forbartha agus tá cuspóir an-soiléir le feiceáil ann. Taispeántar tuiscint eisceachtúil sa taispeántas ar ról na fianaise i mbreithiúnais staire a dhéanamh. Tá an taispeántas an-mhaith ag nascadh gné áitiúil le 'mórphictiúr' an ama atá thart, agus léirítear roinnt úrnuachta.
Os cionn na n-ionchas Saothar ina léirítear na Gnéithe sin go han-mhaith. Léiríonn an scoláire tuiscint shoiléir ar an gcaoi le gach réimse den tasc a chur i gcrích. D'fhéadfadh sé go dtabharfaí aiseolas gur gá tuilleadh airde a dhíriú ar ghné áirithe den saothar nó tuilleadh snasa a chur uirthi, ach tá sé ar ardchaighdeán ar an iomlán.	Léirítear sa taispeántas braistint comhfhiosacht staire láidir agus tá cuspóir soiléir le feiceáil ann. Taispeántar tuiscint an-mhaith sa taispeántas ar ról na fianaise i mbreithiúnais staire a dhéanamh. Tá nasc soiléir sa taispeántas idir gné áitiúil le 'mórphictiúr' an ama atá thart ar bhealach an-spéisiúil.
Ag teacht leis na hionchais Saothar ina léirítear formhór na nGnéithe sin go maith. Léiríonn sé go raibh tuiscint mhaith ag an scoláire ar an tasc a bhí le déanamh agus tá sé saor ó aon locht suntasach. D'fhéadfadh sé go gcuirfeadh an t-aiseolas in iúl gur gá tuilleadh airde a dhíriú ar réimsí áirithe nó gur gá iad a cheartú, ach tá an obair idir inniúil agus chruinn den chuid is mó.	Léirítear sa taispeántas braistint comhfhiosacht staire éigin agus tá cuspóir le feiceáil ann, cé nach bhfuil an cuspóir sin soiléir i gcónaí. Taispeántar tuiscint éigin sa taispeántas ar ról na fianaise i mbreithiúnais staire a dhéanamh. Tá roinnt nasc sa taispeántas idir gné áitiúil agus 'mórphictiúr' an ama atá thart.
Níor chomhlíon na hionchais go fóill Saothar nach gcomhlíonann riachtanais an Mheasúnaithe Rangbhunaithe ná na nGnéithe a bhaineann leis. B'fhéidir go ndearna an scoláire iarracht mhaith, ach níor thuig sé a raibh i gceist leis an tasc i ndáiríre nó tá sé curtha ó mhaith ag botúin nach beag. Tarraingeoidh an t-aiseolas aird ar na dearmaid bhunúsacha ar gá iad a chur ina gceart.	Is beag braistint comhfhiosacht staire a léirítear sa taispeántas, má léirítear ar chor ar bith é, agus níl cuspóir le feiceáil ann. Is beag tuiscint a thaispeántar sa taispeántas ar ról na fianaise i mbreithiúnais staire a dhéanamh, má thaispeántar ar chor ar bith é. Is beag nasc atá sa taispeántas idir gné áitiúil agus 'mórphictiúr' an ama atá thart, más ann dó ar chor ar bith.

Na Gnéithe Cáilíochta: MRB 2 – *Saol i dTréimhse Ama*	
Thar barr ar fad Saothar ina léirítear na Gnéithe sin ar chaighdeán an-ard. Cé nach gá don obair a bheith gan locht ar fad, tá níos mó láidreachtaí ná lochtanna ag baint leis an saothar, agus níl i gceist leis na lochtanna ach lochtanna beaga. Is éasca don scoláire moltaí le haghaidh feabhsúcháin a chur i bhfeidhm.	Léirítear sa taifead scríofa braistint comhfhiosacht staire thar a bheith forbartha, agus comhleanúnachas iontach san inneachar, cur chuige agus struchtúr. Taispeántar sa taifead scríofa taighde agus tuiscint eisceachtúil ar ról na fianaise i mbreithiúnais a dhéanamh agus conclúidí a bhaint as. Tá naisc an-mhaith sa taifead scríofa idir an t-ábhar agus 'mórphictiúr' an ama atá thart, agus léirítear roinnt úrnuachta.
Os cionn na n-ionchas Saothar ina léirítear na Gnéithe sin go han-mhaith. Léiríonn an scoláire tuiscint shoiléir ar an gcaoi le gach réimse den tasc a chur i gcrích. D'fhéadfadh sé go dtabharfaí aiseolas gur gá tuilleadh airde a dhíriú ar ghné áirithe den saothar nó tuilleadh snasa a chur uirthi, ach tá sé ar ardchaighdeán ar an iomlán	Léirítear sa taifead scríofa braistint comhfhiosacht staire láidir, agus comhleanúnachas inmholta san inneachar, cur chuige agus struchtúr. Taispeántar sa taifead scríofa taighde agus tuiscint an-mhaith ar ról na bhfoinsí staire i mbreithiúnais a dhéanamh agus conclúidí a bhaint as. Tá naisc shoiléire sa taifead scríofa idir an t-ábhar agus 'mórphictiúr' an ama atá thart, ar bhealach an-spéisiúil.
Ag teacht leis na hionchais Saothar ina léirítear formhór na nGnéithe sin go maith. Léiríonn sé go raibh tuiscint mhaith ag an scoláire ar an tasc a bhí le déanamh agus tá sé saor ó aon locht suntasach. D'fhéadfadh sé go gcuirfeadh an t-aiseolas in iúl gur gá tuilleadh airde a dhíriú ar réimsí áirithe nó gur gá iad a cheartú, ach tá an obair idir inniúil agus chruinn den chuid is mó.	Tá braistint comhfhiosacht staire éigin sa taifead scríofa, agus cuirtear an t-inneachar agus an cur chuige i láthair ar bhealach atá sách struchtúrtha. Taispeántar sa taifead scríofa taighde maith agus roinnt tuisceana ar ról na bhfoinsí staire i mbreithiúnais a dhéanamh agus conclúidí a bhaint as. Tá roinnt nasc sa taifead scríofa idir an t-ábhar agus 'mórphictiúr' an ama atá thart.
Níor chomhlíon na hionchais go fóill Saothar nach gcomhlíonann riachtanais an Mheasúnaithe Rangbhunaithe ná na nGnéithe a bhaineann leis. B'fhéidir go ndearna an scoláire iarracht mhaith, ach níor thuig sé a raibh i gceist leis an tasc i ndáiríre nó tá sé curtha ó mhaith ag botúin nach beag. Tarraingeoidh an t-aiseolas aird ar na dearmaid bhunúsacha ar gá iad a chur ina gceart.	Is beag braistint comhfhiosacht staire a léirítear sa taifead scríofa, má léirítear ar chor ar bith é, agus tá easpaí suntasacha san inneachar, cur chuige agus struchtúr. Taispeántar sa taifead scríofa taighde teoranta agus is beag tuiscint a léirítear, má léirítear ar chor ar bith é, ar ról na bhfoinsí staire i mbreithiúnais a dhéanamh agus conclúidí a bhaint as. Is beag braistint den 'mhórphictiúr' a thaispeántar sa taifead scríofa, má thaispeántar ar chor ar bith é, agus níl ord ná eagar ar na naisc idir é agus an t-ábhar agus/nó ní chothaítear i gceart iad.

Pleanáil Roinne:

Torthaí Foghlama
Príomhfhoghlaim Eispéiris

Foghlama Fhéideartha

Seiceálacha Measúnaithe
Cleachtas athmhachnaimh

Comhoibriú agus Machnamh

Conas a thig linn léargais ónár gcleachtais ranga a roinnt le comhghleacaithe?
Conas a d’fhéadfaimis dul i ngleic le *Snáithe 1: Nádúr na Staire* sa phleanáil roinne againn?
Cad iad na tacaí roinne is féidir linn a chur in áit chun cur chuige foirmitheach a bheith againn i leith an mheasúnaithe?

AG BREATHNÚ AR AN SCOIL AGAINNE 2016

Creat Cáilíochta d'Iar-Bhunscoileanna

RÉIMSE 4: CLEACHTAS COMHCHOITEANN/COMHOIBRÍOCH NA MÚINTEOIRÍ

CAIGHDEÁIN	RÁITIS AR CHLEACHTAS ÉIFEACHTACHA	RÁITIS AR CHLEACHTAS FÍORÉIFEACHTACHA
Tá meas ag na múinteoirí ar an bhforbairt ghairmiúil agus ar an gcomhoibriú gairmiúil agus glacann siad páirt iontu	Aithníonn na múinteoirí go bhfuil an fhorbairt ghairmiúil leanúnach (FGL) agus comhoibriú lárnach ina gcuid oibre. Baineann na múinteoirí úsáid as am do chruinnithe foirmiúla agus don phleanáil chun athmhachnamh a dhéanamh lena chéile ar a gcuid oibre. Glacann na múinteoirí páirt go gníomhach agus go táirgiúil le soláthraithe éagsúla FGL lena n-áirítear FGL eagraithe scoilbhunaithe. Ainmníonn agus gabhann na múinteoirí don FGL a fhorbraíonn a gcleachtas féin agus a shásaíonn riachtanais na scoláirí agus na scoile. Breathnaíonn na múinteoirí ar chomhoibriú mar bhealach chun feabhas a chur ar fhoghlaim na scoláirí agus chun feabhas a chur ar a bhforbairt ghairmiúil féin. Gabhann siad do chleachtas cuiditheach comhoibríoch. Cuireann na múinteoirí cuir chuige scoile uile i leith an teagaisc agus na foghlama i bhfeidhm chun feabhas a chur ar eispéiris agus torthaí na scoláirí.	Aithníonn agus **dearbhaíonn** na múinteoirí go bhfuil an fhorbairt ghairmiúil leanúnach (FGL) agus comhoibriú lárnach ina gcuid oibre. Baineann na múinteoirí úsáid as am do chruinnithe foirmiúla agus don phleanáil chun athmhachnamh a dhéanamh lena chéile ar a gcuid oibre. **Is í an scoil an phríomhionad do FGL na múinteoirí** agus glacann na múinteoirí páirt go gníomhach agus go táirgiúil i gcláir FGL. Ainmníonn agus gabhann na múinteoirí don FGL a fhorbraíonn a gcleachtas féin, a shásaíonn riachtanais na scoláirí agus na scoile, agus a **fheabhsaíonn comhchleachtas.** Breathnaíonn na múinteoirí ar chomhoibriú mar bhealach chun feabhas a chur ar fhoghlaim na scoláirí agus chun feabhas a chur ar a bhforbairt ghairmiúil féin. Gabhann siad do chleachtas cuiditheach comhoibríoch, agus **don athbhreithniú comhoibríoch ar chleachtas.** **Comhaontaíonn na múinteoirí le chéile** agus cuireann siad cuir chuige scoile uile i leith an teagaisc agus na foghlama i bhfeidhm chun feabhas a chur ar eispéiris agus torthaí na scoláirí.
Oibríonn na múinteoirí le chéile chun deiseanna foghlama a cheapadh do scoláirí ar fud an churaclaim agus taobh amuigh de	Déanann na múinteoirí pleanáil go comhoibríoch do ghníomhaíochtaí foghlama a chuireann ar chumas na scoláirí naisc fhiúntacha a dhéanamh idir an fhoghlaim in ábhair éagsúla. Déanann na múinteoirí pleanáil go comhoibríoch ar eispéiris foghlama a chuidíonn leis na scoláirí an fhoghlaim a fheiceáil mar iarracht iomlánaíoch ar feadh an tsaoil.	Déanann na múinteoirí pleanáil go comhoibríoch do ghníomhaíochtaí foghlama a chuireann ar chumas na scoláirí naisc atá fiúntach agus **atá níos dúshlánaí de réir a chéile** a dhéanamh idir an fhoghlaim in ábhair éagsúla. Déanann na múinteoirí pleanáil go comhoibríoch ar eispéiris foghlama **a chuidíonn agus a chumasaíonn** na scoláirí chun an fhoghlaim a fheiceáil mar iarracht iomlánaíoch ar feadh an tsaoil.

Is mór againn bhur gcuid aiseolais:

Céim 1: Gabh chuig www.jctregistration.ie

Céim 2: Cliceáil ar *Clár / Menu*

Céim 3: Roghnaigh *Aiseolas / Feedback*

Céim 4: Roghnaigh *Cnuaslá / Cluster Day*

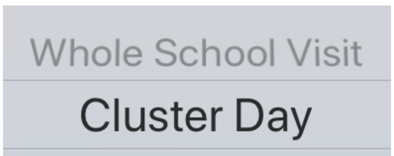

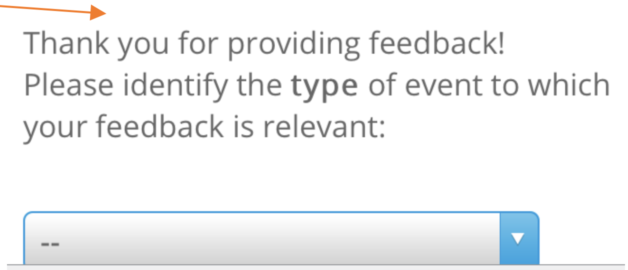

Céim 5: Roghnaigh *ábhar / subject* agus brúigh *seol / submit*

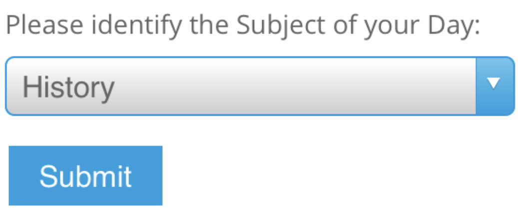

Céim 6: Líon isteach aon aiseolas atá agat agus cliceáil *seol / submit*

Na chéad chéimeanna eile:

An tSraith Shóisearach do Mhúinteoirí

Junior CYCLE for teachers

Stair

Déan teagmháil linn

Oifig Riaracháin:	Oifig an Stiúrthóra:
An tSraith Shóisearach do Mhúinteoirí (SSM), Ionad Oideachais Mhuineacháin, Cnoc an Chonnaidh, Br. Ard Mhacha, Co. Mhuineacháin	An tSraith Shóisearach do Mhúinteoirí (SSM), BOOLM, Sráid an tSéipéil, Dún Dealgan, Co. Lú

www.metc.ie

Má tá ceist agat gabh i dteagmháil linn ag: info@jct.ie

@JCforTeachers

@JCTHistory

www.jct.ie
www.ncca.ie
www.curriculumonline.ie

AN ROINN OIDEACHAIS AGUS SCILEANNA | DEPARTMENT OF EDUCATION AND SKILLS

CC BY NC

Ionad Oideachais Mhuineacháin